

פרופ' בן-ציון דינור

פרופ' בן-ציון דינור
2 בינואר 1884 – 8 ביולי 1973

היה היסטוריון של עם ישראל, מחנך, פרופסור להיסטוריה של עם ישראל באוניברסיטה העברית בירושלים, חבר הכנסת הראשונה מטעם מפא"י, שר החינוך, יוזם מפעל חלוקת פרס ישראל; חתן פרס ישראל: למדעי היהדות (1958) ולחינוך (1973), חבר האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים.

בן-ציון דינור (דינבורג) נולד בג' בטבת תרמ"ד, 2.1.1884 בעיירה חורול שבפלך פולטבה שבאוקראינה. למד

בישיבות ליטא, באוניברסיטאות ברן ופטרבורג ובמכון הגבוה ללימודי היהדות בברלין. הורה בבתי ספר יהודיים ועבריים, בגולה ובארץ, בכל דרגותיהם: עממיים, תיכוניים ומקצועיים.

פרופ' דינור היה איש העלייה השלישית ועלה לארץ ב-1921. משנת 1923 הורה בבית המדרש למורים בבית הכרם, ירושלים. תחילה כמורה ואחר כך כמנהל.

בתפקיד זה היה מורם ומדריכם של מאות מורים, מנהלים ומפקחים, שראו בו דמות חינוכית נערצת. בעבודתו החינוכית היה נתון לשאלות עיוניות ומעשיות, שאלות דידיקטיות ומתודיות, בעיות מבנה, ארגון ועוד. במקביל עסק במחקר היסטורי. ב-1936 נתמנה מרצה לתולדות ישראל בעת החדשה באוניברסיטה העברית בירושלים וב-1948 נתמנה לפרופסור. דינור כתב, ערך ופרסם כתבים רבים בנושאי חקירתו ההיסטורית.

בן-ציון דינור היה חבר הכנסת הראשונה מטעם מפלגת פועלי ארץ-ישראל (מפא"י) ופרש ממנה בסוף כהונתה, באוקטובר 1951. עם הקמת הממשלה השלישית, הראשונה לכנסת השנייה, הוא הוחזר מן האוניברסיטה ונתמנה שר החינוך והתרבות. הוא שימש בתפקיד זה, כשר שאינו חבר כנסת, בארבע ממשלות מהשלישית ועד השישית) שכיהנו בכנסת השנייה. ב-4.11.1955, עם כינונה של הכנסת השלישית והקמת הממשלה השביעית, פרש מתפקידו כשר ושב לעיסוקו בחקר ההיסטוריה היהודית.

בתקופת כהונתו של בן-ציון דינור כשר החינוך והתרבות הוחק "חוק חינוך ממלכתי, תשי"ג-1953" ובוטל משטר הזרמים בחינוך; אורגנו ששת המחוזות הטריטוריאליים של משרד החינוך, הוקמו גופים פדגוגיים חדשים ("הפיקוח המרכזי" שהיה אחר כך "המזכירות הפדגוגית", ועד החינוך, מועצת החינוך), הוכנה תכנית הלימודים לבתי הספר הממלכתיים והממלכתיים-דתיים (תשי"ד-תשט"ו) ועוד.

במרכז התעניינותו העמיד שאלות של עיצוב דמות האדם, משמעו של החינוך הנמצא ברשות המדינה, העיקרון של תכנית משותפת לכל חלקי העם, עקרון העבודה העצמית של התלמידים, אחריות החברה למסגרות החינוך התיכון, חינוך לערכי עבודה, אזרחות ואהבת מולדת, תפקידו של המחנך בתהליך החינוכי וכדומה.

בתשי"ג הוא יזם את הענקת "פרס ישראל" ופעל להקמת רשות הזיכרון לשואה ולגבורה - "יד ושם".

את מאמרו ה"דנים כולם בבעיות חינוך ותרבות במדינת ישראל, בשנות תשי"ב-תשט"ו, שבהן הוטל עלי, כשר החינוך והתרבות לחפש דרכים לפתרון, ואף לקבוע 'הלכה למעשה' בכמה מהן" ליקט בן-ציון דינור בקובץ "ערכים ודרכים - בעיות חינוך ותרבות בישראל, שהופיע בהוצאת "אורים", תשי"ח. על פעלו ההיסטורי של בן-ציון דינור ראה בסקירתו של שמואל אטינגר בספר: בן-ציון דינור, דורות ורשימות, מוסד ביאליק, תשל"ח, 1978.

בסימפוזיון עם משלחת אמריקאית בענייני חינוך שביקרה בארץ בכסלו תשי"ב, נובמבר 1951 הגדיר פרופ' דינור את ארבעת עקרונות החינוך העברי החדש דלהלן:

* העיקרון הראשון היה - הלשון העברית כלשון לימודים. בן-יהודה ניסח את הדברים בפשטות עוד בשנת 1880. עלינו "לקחת את שפת עבר לשפת החינוך, לשפת הלימודים, לשפה העברית בבית החינוך". העברית צריכה להיות לשון

הדיבור והכתב, לשון הלימודים והתרבות, לשונה של האומה, לשון העבר ולשון העתיד.

* העיקרון השני היה - הסרת המחיצות בין לימודים עבריים ובין לימודים כלליים. אין הלימודים הכלליים דבר שנלמד דרך אגב, דבר הזקוק להכשר ולהיתר. בפעם הראשונה נוצר בישראל בתקופה זו בית ספר אחדותי, שכל חלקי תכניתו מהווים אחדות רוחנית. הלשון מאחדת את המקצועות והיא ה"מקשרת" את הדברים. אין סתירות ואין תחומים שונים אלא כל תוכן הלימודים מתמזג אחדות אחת של השכלה יסודית, עברית וכללית.

העיקרון השלישי היה - הארץ. ההיאחזות הממשית בארץ השתקפה בהכרה ובהרגשה של הצורך לדעת את הארץ, לחקור אותה וללמוד אותה. ולא רק בלימודי הטבע ובידיעת הסביבה השתדלו להעמיד את התלמידים "על הארץ", אף בדברי ימי ישראל, ובייחוד בלימוד התנ"ך, ניתן מקום רב לייסוד זה.

העיקרון הרביעי היה - חידוש ההכרה המדינית היהודית. לא "ציונות" כדבר מופשט, כפתרון "שאלת היהודים", ואף לא כאידיאולוגיה או כתנועת עם, אלא כביטוי של הרציפות המדינית היהודית, המוסיפה לטוות את החוט במקום שנפסק.

פרופ' בן-ציון דינור נפטר בח' בתמוז תשל"ג, 8.7.1973. שמו הונצח בבתי ספר ממלכתיים בחיפה ובחולון. באוניברסיטה העברית בירושלים הוקם "המרכז לחקר תולדות ישראל על-שם בן-ציון דינור".

אתר אוח - <http://www.education.gov.il/moe/uvdot/dinur.htm>

[חברי כנסת לדורותיהם](#)

[בן ציון דינור - ויקיפדיה](#)

[הסופר בן ציון דינור - סימניה](#)

[בן ציון דינור – המכללה דוד ילין](#)

